

УДК 339.92

DOI: <https://doi.org/10.46644/2708-1834/2021-03.14>**Гринчина І.Б.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

Irynychyna Inna

*State Higher Educational Institution
“Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman”*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

TRANSFORMATION OF THE PRIORITY OF INTERNATIONAL TRADE UNDER THE INFLUENCE OF THE GLOBAL CHALLENGE

У статті розглянуто світову торговельно-економічну систему у стані трансформації внаслідок появи новітніх глобальних викликів, пов'язаних з пандемією COVID-19. Узагальнюючі дані засвідчують, що до 30% суб'єктів міжнародного бізнесу припинили своє існування внаслідок карантину на пересування громадян, ускладнення обігу товарів у міжнародній торговельній системі. Важливим для подолання негативної динаміки є виявлення напрямів та інструментів трансформації правил взаємодії суб'єктів міжнародної торгівлі на основі виявлення трендів її розвитку. Стаття присвячена пошуку інструментів адаптації суб'єктів міжнародного бізнесу до новітніх, а саме кризових у сучасному розумінні та звичних у майбутньому форматі функціонування світового господарства. Виявлено інструменти ефективного менеджменту компаній у турбулентних умовах та під час взаємодії суб'єктів. Сформульовано принципи взаємодії суб'єктів, що є основою ефективності комунікативних технологій. Проаналізовано тренди розвитку міжнародної торгівлі за ключовими напрямками. Акцентовано увагу на провідній та заохочувальній ролі стратегії розподілу ризиків під час взаємодії як національних, так і корпоративних суб'єктів у міжнародній торговій системі.

Ключові слова: глобалізація світогосподарської системи, діджиталізація, економіка охорони здоров'я, інструменти запобігання міжнародній торгівлі контрафактами, комунікативні технології, розподіл ризиків, тренди розвитку міжнародної торгівлі.

В статье рассмотрена мировая торгово-экономическая система в состоянии трансформации вследствие возникновения новейших глобальных вызовов, связанных с пандемией COVID-19. Обобщающие данные свидетельствуют, что до 30% субъектов международного бизнеса прекратили свое существование вследствие карантина на передвижение граждан, осложнения оборота товаров в международной торговой системе. Важным для преодоления негативной динамики является выявление направлений и инструментов трансформации правил взаимодействия субъектов международной торговли на основе выявления трендов ее развития. Статья посвящена поиску инструментов адаптации субъектов международного бизнеса к новейшим, а именно кризисным в современном понимании и обычным в будущем формате функционирования мирового хозяйства. Выявлены инструменты эффективного менеджмента компаний в турбулентных условиях и при взаимодействии субъектов. Сформулированы принципы взаимодействия субъектов, являющиеся основой эффективности коммуникативных технологий. Проанализированы тренды развития международной торговли по ключевым направлениям. Акцентируется внимание на ведущей и поощряющей роли стратегии распределения рисков при взаимодействии как национальных, так и корпоративных субъектов в международной торговой системе.

Ключевые слова: глобализация мирохозяйственной системы, диджитализация, экономика здравоохранения, инструменты предотвращения международной торговли контрафактами, коммуникативные технологии, распределение рисков, тренды развития рынков международной торговли.

The global trading system is undergoing a transformational period due to the emergence of new global problems associated with the COVID-19 pandemic. An understanding is coming of the impossibility of minimizing risks due to the utopian nature of economic forecasts, the inability of mathematical modeling, and the failure to comply with political agreements. Adaptability to chaotic manifestations within the global trading system is the only condition for the development of international business, as well as national one. Generalization of statistical data, ascertained the cessation of the functioning of more than 30% of world trade entities. It is indicated that in order to overcome the negative dynamics, it is necessary to identify the directions and tools for transforming the rules of interaction between the subjects of international trade, based on the awareness of the trends of its development. The article is devoted to the search for adaptation tools for the subjects of the World economy, new – crisis – in today's understanding, conventional – in the future format of its functioning. The tools for effective transformation of the management of companies to the updated format of interaction between the subjects of world trade have been identified. The principles of interaction of subjects, which underlie effective communication technologies, have been formulated. Trends in the development of international trade in key areas are analyzed. It is highly targeted for the analysis of two spheres: the economy of health protection, which is a priority for globalization; That is not a legal market of contradictions to the facts in the international trade, in the order of which I will acquire both the patent and commercial rights of the companies and become the order of the function in the minds of quarantine. Also, it is focused on the risk distribution strategy as fundamental and facilitating the interaction of subjects – both national and corporate in the international trading system.

Key words: Globalization World Economy, digitalization, Health Economy tools of forbidden international trade of contra facts product, risk distribution, trends of international trade.

Постановка проблеми. Фізичне ускладнення взаємодії суб'єктів та пересування об'єктів міжнародної торгівлі внаслідок челенджів, висунутих етапом пандемії, не знижує їх прибуткової взаємозалежності. Пошук нових регуляторних механізмів та інструментів оптимізації взаємодії держав в особі їх бізнесу, а саме суб'єктів міжнародної торговельно-економічної системи, актуалізується. Сьогодні система національного регулювання спрямована на пошук консенсусу між протекціонізмом та лібералізацією, а саме між необхідністю захисту національних економічних інтересів та об'єктивною необхідністю інтеграції до Глобального торговельно-економічного співтовариства. Відповідальність за реалізацію національних економічних інтересів покладена на Митну службу, яка здійснює перманентний моніторинг тарифних та нетарифних методів впорядкування зовнішньої торгівлі, задля збалансування інтересів локального бізнесу та зовнішнього економіко-політичного середовища. Система регулювання на глобальному рівні покликана спростити/ скасувати нетарифні бар'єри та знизити тарифні ставки усіх країн – членів міжна-

родного торговельного співтовариства задля збалансування якісних та кількісних показників розвитку світового господарства, і все це відбувається в умовах значного перевищення пропозиції товарів та послуг над платоспроможним попитом, значної розбіжності у рівнях фінансово-економічного добробуту держав, цифрової, технологічної інноваційної різниці тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення питань трансформації системи правил та інструментів впорядкування суб'єктів міжнародної торгової системи є предметом дослідження багатьох національних та зарубіжних науковців і практиків, таких як Л.Л. Антонюк, Д.Г. Лук'яненко, В.М. Сторожчук, Т.М. Циганкова. Вчені займались моніторингом трендів трансформаційного періоду світогосподарської системи. Дослідженням трендів розвитку економіки охорони здоров'я як на національному, так і на глобальному рівнях присвячені праці видатних зарубіжних та національних вчених і практиків, таких як Т.М. Думенко, О.М. Заліська, О.Б. Піняжко.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Розуміння місії

та правил взаємодії суб'єктів міжнародної торговельної системи змінюється. Корегується спеціалізація держав під впливом як виснаженості ресурсів, так і зміни трендів розвитку світогосподарської системи. Якби не динамізував взаємодію держав цифровий формат комунікацій, в умовах їх значних розбіжностей віднайти консенсус задля гармонізації, уніфікації регуляторних інструментів та методів вкрай складно, тому дослідження слугуватиме черговим внеском у справу визначення напрямів трансформації як міжнародної торгівлі, так і системи інструментів та методів її регулювання.

Постановка завдання. Отже, трансформація системи правил та інструментів взаємодії держав у межах міжнародної торговельної системи триває, що обумовило необхідність цього науково-практичного пошуку, метою якого є виокремлення основних напрямів трансформації міжнародної торговельної системи задля розроблення рекомендацій стосовно адаптивної політики націй та корпорацій, функціонуючих у світогосподарській системі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом попередніх десятиліть лібералізація взаємовідносин країн окреслювала розвиток Глобальної торговельно-економічної системи як об'єктивної умови задоволення потреб національних ринків у добробуті через інтеграцію. Проте сучасні глобальні виклики сконцентрували увагу держав на власних національних економічних інтересах, політичних непорозуміннях та першочергових до вирішення життєво нагальних проблемах забезпечення здоров'я громадян. Челенджем стала необхідність вирішувати проблематику щодо здоров'я та життя людини у межах власних державних бюджетів. Водночас сучасна проблематика поширення пандемії захворювань, передусім COVID-19, вимагає спільних рішень як міжнаціонального, так і глобального рівнів. Винайдення інструментів корегування правил взаємодії націй та корпорацій у міжнародному торговельному просторі ми бачимо перш за все через дослідження його сучасних характеристик – трендів.

Проведене науково-практичне дослідження виявило такі тренди розвитку системи міжнародних торговельних відносин:

1) новітній протекціонізм, втілений у новому вимірі експортного контролю та національних політиках вакцинації внаслідок пандемії COVID-19;

2) перегляд сутності, форм та методів іноземного інвестування; зокрема, у 2020 році 16 із 20 провідних індустриально розвинених держав світової економіки видали оновлені правила інвестування [5];

3) оновлення законів іноземного субсидування, зокрема відкоригований експортний режим допомоги ЄС [1];

4) закладення у торговельну політику інструментів впливу на досягнення соціальних цілей та вирішення проблематики навколишнього середовища;

5) необхідність врахування компаніями зміни орієнтації споживача на локальний ринок та соціально відповідальне споживання в умовах дії клієнтоорієнтованої маркетингової політики у міжнародній торгівлі;

6) зміни у геополітиці (наприклад, внаслідок приходу до влади Уряду Байдена у США відбувається пошук консенсусу із КНР);

7) динамізація процесу діджиталізації інструментів та методів комунікації суб'єктів міжнародного бізнесу;

8) запобігання торгівлі контрафактами як першочергова допомога світовим компаніям у час світової кризи;

9) фундація та розвиток національних економік охорони здоров'я;

10) цифровий формат взаємодії суб'єктів міжнародної торгівлі.

У межах означеної проблематики науково-практичного дослідження ми сконцентрували увагу на пошуку ефективного світового досвіду у подоланні торгівлі контрафактами та з'ясуванні основ формування економіки здоров'я як першочергового напрямку якісного розвитку глобалізації світогосподарської системи.

Перш за все висвітливо основні працюючі інструменти та методи запобігання міжнародній торгівлі контрафактами, які

насамперед слід гармонізувати у межах світогосподарської системи, зокрема, доцільно впровадити у практику України.

Пропонуємо, відповідно до вивченого світового досвіду, такі працюючі заходи уникнення вироблення та торгівлі контрафактною продукцією [1; 2].

Досвід Індії:

1) соціальна діяльність із підвищення обізнаності громадськості медичними працівниками та фармацевтичними компаніями, які, зокрема, потерпають як комерційно, так і репутаційно від інших компетентних державних установ;

2) впровадження інноваційних інструментів виявлення недобросовісності, зокрема впровадження технологій боротьби з підробкою нового покоління, таких як використання криміналістичних маркерів (хімічні, біологічні та ДНК-маркери), хмарних сховищ цих ланцюгів поставок та технології блокчейну у ланцюгах поставок;

3) розроблення більш жорсткого законодавства (зокрема, Закон про ліки та косметику регулює ввезення, виробництво та поширення лікарських засобів, надаючи державним органам повноваження здійснювати перевірку, вилучення та конфіскацію продуктів, визнаних фальсифікатами).

Досвід Швейцарії:

1) створення групи по боротьбі з підробками, яка об'єднала близько 50 торгових марок, які найбільше постраждали від підробки;

2) співпраця з Федерацією швейцарської промисловості (захист прав інтелектуальної власності); за її сприяння здійснюється нагляд за діями поліції та митниці задля виявлення та знищення підроблених товарів.

Досвід Сінгапуру:

1) перешкода переміщенню контрафактних товарів (правовласникам надається можливість перешкодити переміщенню контрафактних товарів під час їх прибуття до Сінгапуру чи виїзду з нього через дії місцевих митних органів;

2) вжиття заходів жорсткого прикордонного контролю;

3) вилучення та затримання підозрюваних (митниці Сінгапуру дозволяється вилу-

чати та затримувати підозрювані контрафактні товари на прохання правовласників або за власним бажанням;

4) Deer Key – це новий спосіб боротьби з контрафактною продукцією; це нововведення у галузі безпеки використовує двовимірні (2D) матеріальні мітки та програмне забезпечення для аутентифікації, що підтримує штучний інтелект (AI); ця нова технологія аутентифікації може застосовуватися до різних цінних товарів, починаючи від ліків, ювелірних виробів та електроніки.

Вивчення досвіду Китаю висвітлює такі інструменти запобігання торгівлі контрафактами:

1) створення антиконтрафактного Альянсу;

2) введення вагомих за розміром і наслідками штрафних санкцій;

3) 7 днів тюремного ув'язнення;

4) залучення штучного інтелекту та машинного навчання ;

5) блокування аккаунтів, конфіскація товарів, відправка даних у поліцію.

Досвід Польщі:

1) грошовий штраф;

2) занесення людини до спеціального реєстру; у разі повторного правопорушення у фізичної/юридичної особи вилучають і анулюють паспорт, у якому є віза на виїзд з ЄС;

3) якщо правопорушник іноземець, то відбувається ануляція польської чи шенгенської візи.

Досвід Мексики:

1) впровадження програми протидії підробкам;

2) введення рейдів (рейди є найпотужнішими інструментами, що включаються до кампанії з боротьби з підробкою, оскільки вони допомагають зменшити присутність підробок на мексиканському ринку і довели свою успішність у закритті підпільних виробничих потужностей та складів, одночасно знеохочуючи роздрібних продавців та дистриб'юторів від поширення підробленої продукції, що, зрештою, приводить до значного зменшення кількості підробок на ринку).

Досвід Грузії:

1) моніторинг порушень прав інтелектуальної власності задля виявлення осіб пра-

вопорушників та суб'єктів, діяльність яких потенційно може призвести до порушення прав інтелектуальної власності; підготовка доказової бази;

2) претензійна робота, ведення переговорів з правопорушниками; захист прав на митниці;

3) фіксація фактів порушення прав інтелектуальної власності з подальшим зверненням до суду або до органів внутрішніх справ; робота з виконання судових рішень у зв'язку з порушенням прав інтелектуальної власності;

4) боротьба з контрафактом в інших країнах;

5) оцінювання збитку, нанесеного правопласнику продавцями контрафактної продукції.

Досвід Канади:

1) використання системи прикордонного контролю, яка надає повноваження посадовим особам Агентства прикордонних служб Канади (CBSA) діяти ех оффісію щодо затримання підозр на контрафактну або піратську продукцію;

2) власник прав інтелектуальної власності може подати до CBSA запит про допомогу із зазначенням відповідної інтелектуальної власності;

3) власник прав може зв'язатися із CBSA безкоштовно за номером, щоб надати інформацію про відправку небезпечних вантажів, які, як підозрюється, є фальшивими або піратськими.

Отже, ми проаналізували основні діючі інструменти впорядкування контрафактів у міжнародній торгівлі й вважаємо, що їх результативність обумовлена спільною протидією усіх національних ринків порушенню комерційних прав легальних компаній та законних брендів, які сприяють надійному іміджу держав у світогосподарській системі, позитивній репутації компаній як основному інструменту конкурентних переваг в умовах перевищення пропозиції над купівельно-спроможним попитом. Також вони є передумовою довіри між суб'єктами національного та корпоративного рівня як основи глобалізації торговельно-економічного простору.

Стосовно основ, принципів та інструментів формування економіки здоров'я у межах національних економічних систем слід звернутися до найбільш поважного джерела, а саме міжнародної наукової спільноти ISPOR, міжнародної спільноти фармацевтичних та ціннісних досліджень, яка охоплює вчених, практиків та урядовців зі сфери охорони здоров'я біля 200 країн світогосподарської систем. У квітні 2021 року основним науково-практичним виданням ISPOR "Value and outcomes spotlight" було виокремлено топ-10 провідних напрямів розвитку національних та глобальних економік здоров'я, формування чого набуває обертів [4]. Поза протекціоністську спрямованість держав відносно усіх інших сфер і галузей економічного розвитку сфера охорони здоров'я внаслідок сучасних членджів її розвитку лібералізується та інтегрується у глобальний вимір, який є єдино можливим форматом для вирішення сучасної проблематики із забезпечення здоров'я громадян. На нашу думку, аналіз трендів розвитку економіки здоров'я є важливим для розуміння дієвих інструментів об'єднання інтересів суб'єктів міжнародної торговельної системи в усіх інших сферах, ринках товарів та послуг [3; 4]. Пріоритетність ринку здоров'я безумовна, як безумовне значення достатнього рівня якості людського життя, дієздатності робочої сили й навіть раціоналізації витрат державного бюджету, що є вкрай актуальним питанням як для США, так і для України, а також усіх інших національних економік.

1) Економічне оцінювання.

2) Менеджмент охорони здоров'я та фінансове реформування системи охорони здоров'я.

3) Запровадження оцінки лікарських засобів та інших медичних технологій.

4) Єдина міжнародна цифрова система доказових даних.

5) Проблематика ціноутворення та реімбурсації.

6) Залучення стейкхолдерів у систему охорони здоров'я.

7) Діджиталізація системи охорони здоров'я.

8) Розвиток превентивної та діагностичної медицини.

9) Персоналізована медицина.

10) Оптимізація комунікацій національних економік охорони здоров'я у межах глобальної економіки здоров'я.

11) Поширення договорів розподілу ризиків у практиці національних економік здоров'я.

Цей перелік трендів розвитку національних та глобальної економік охорони здоров'я включає, зокрема, перспективні напрями інвестування для національного та міжнародного бізнесу. Окрім того, він засвідчує невідворотність пошуку точок дотику (консенсусу) суб'єктів міжнародної торгової системи на усіх інших ринках товарів, послуг, сировини та продуктів інтелектуальної праці в умовах тенденції до глобалізації проблем, що ним притаманні. Слід акцентувати увагу на оптимістичній характеристиці у комунікаціях суб'єктів міжнародного бізнесу, а саме прагненні до оптимізації комунікативних технологій, готовності до діалогу й взаємовигідних домовленостей.

Висновки. У міжнародній торговельній системі трансформація актуалізувала необхідність змін як у сфері комунікативних технологій держав, так і в методах та інструментах митно-тарифного регулювання, спрямованих на захист національних економічних інтересів, що змінюються, а також на захист комерційних та інноваційних прав корпорацій засобом запобігання контрафактам.

Проведене науково-практичне дослідження наводить на думку про те, що попередня робота науковців та практиків стосовно пошуку інструментів та технологій побудови ідеального формату національної економіки – Глобального співтовариства – утопічні. Сучасною рушійною силою

є невизначеність, функціонування суб'єктів міжнародного торговельного співтовариства у стані конфлікту, і це слід сприймати позитивно.

Як засвідчує історичний досвід, кризові періоди у світогосподарській системі доцільно сприймати як час нових можливостей, як час переоцінки цінностей та принципів взаємодії націй та корпорацій за підсумками вжиття таких заходів:

1) моніторинг власних національних економічних інтересів на державному рівні;

2) трансформації інструментів менеджменту як націй, так і корпорацій;

3) удосконалення та розширення практики використання ефективних комунікативних технологій;

4) з'ясування трендів розвитку світогосподарської системи та окремих її ринків товарів, послуг, сировини та продуктів інтелектуальної власності.

Подальше дослідження має стосуватися зв'язаних ставок тарифів у межах СОТ, що стають основою конфліктів інтересів, унеможливаючи подальший діалог держав. Проте з часом вони демонструють, що конфлікт – це і є точка трансформації, пошуку домовленостей, зростання взаєморозуміння суб'єктів у світогосподарській системі. Вже сьогодні слід констатувати зростання числа договорів про вільну торгівлю у двосторонньому порядку між державами.

Отже, період турбулентності у світовій економіці має стати розумінням її звичайного подальшого стану. Більш того, за підсумками дослідження проблематики вважаємо, що розуміння конфлікту, кризи, глобальних викликів як можливостей для росту взаєморозуміння, коллаборації різних сфер та фахівців і відбору ціннісних напрямів, а саме трендів розвитку, є єдино правильним і перспективним напрямом трансформації міжнародної торговельної системи.

Список літератури:

1. Всемирная организация здравоохранения / Европейское региональное бюро. Заявление: Итогом восстановительных мер должно стать формирование новой экономики – экономики благополучия. URL: <https://www.euro.who.int/ru/media-centre/sections/statements/statements/2020/statement-recovery-must-lead-to-a-different-economy,-an-economy-of-well-being> (дата звернення: 11.07.2021).

2. Кекіш І.П. Зарубіжний досвід використання митного контролю у протидії контрабанді товарів. *THEU*. 2019. URL: <http://sciencehub.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/8-ВИПУСК-11-12-ЕМПІВ-КЕКІШ-48-57.pdf> (дата звернення: 01.08.2021).
3. Robert Selby, MBA, Director, Global Networks, ISPOR, Lawrenceville, NJ, USA A Review of 2021's Top Global HEOR Trends: Perspectives From the ISPOR Global Groups. URL: <https://www.ispor.org/publications/journals/value-outcomes-spotlight/vos-archives/issue/view/expanding-the-value-conversation/a-review-of-2021-s-top-global-heor-trends-perspectives-from-the-isor-global-groups> (дата звернення: 03.08.2021).
4. ISPOR 2020. Top 10 HEOR Trends Report. URL: <https://www.ispor.org/heor-resources/about-heor/top-10-heor-trends> (дата звернення: 11.07.2021).
5. Международный статистический сайт. URL: <http://wwwtradingeconomics.com> (дата звернення: 13.07.2021).
6. Офіційна сторінка SAFEMed в Україні. URL: <https://www.usaid.gov/who-we-are/mission-vision-values> (дата звернення: 21.07.2021).

References:

1. Vsesvitnya Organizaciya Ohorony Zdorovya WHO (World Health Organization). Available at: <https://www.euro.who.int/ru/media-centre/sections/statements/2020/statement-recovery-must-lead-to-a-different-economy-an-economy-of-well-being> (accessed 11 July 2021).
2. Kekish I.P. Zarubizhnyi dosvid vykoristanya mytnogo kontrolyu y protydii kontraban tovariv. *TNEU*. 2019. Available at: <http://sciencehub.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/8-ВИПУСК-11-12-ЕМПІВ-КЕКІШ-48-57.pdf> (accessed 01 August 2021).
3. Robert Selby, MBA, Director, Global Networks, ISPOR, Lawrenceville, NJ, USA A Review of 2021's Top Global HEOR Trends: Perspectives From the ISPOR Global Groups. Available at: <https://www.ispor.org/publications/journals/value-outcomes-spotlight/vos-archives/issue/view/expanding-the-value-conversation/a-review-of-2021-s-top-global-heor-trends-perspectives-from-the-isor-global-groups> (accessed 03 August 2021).
4. ISPOR 2020. Top 10 HEOR Trends Report. Available at: <https://www.ispor.org/heor-resources/about-heor/top-10-heor-trends> (accessed 11 July 2021).
5. International Statistical Site. Available at: <http://wwwtradingeconomics.com> (accessed 13 May 2020).
6. Oficiyniy Websait SAFEMed in Ukraine. Available at: <https://www.usaid.gov/who-we-are/mission-vision-values> (accessed 21 July 2021).